

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність

6.040104 Географія

(шифр, назва спеціальності)

спеціалізація

(шифр, назва спеціалізації)

факультет

геології, географії, рекреації і туризму

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“ _____ ” _____ 2016 року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Прасул Ю.І., к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 року № ____

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

(підпис)

(Черваньов І. Г.)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 року № ____

Голова методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис)

Жемеров О.О.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи економічних знань» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 6.040104 Географія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є

формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для роботи в загальноосвітніх закладах при викладанні дисциплін економіко-географічного циклу, а саме знань про господарську діяльність людей, функціонування економічної системи, суб'єктів, державне та міжнародне соціально-економічне життя країни.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

розглянути сутність, роль і закономірності функціонування економічних суб'єктів; вивчити особливості домашнього господарства в економічному кругообігу; розглянути основні питання виробництва та підприємницької діяльності; розкрити основні питання макроекономічної діяльності; виявити особливості економіки України з точки зору її місця у світовому господарстві. Всі теми пронизані вирішенням практичних завдань, лівову частку яких складають задачі.

1.3. Кількість кредитів – 4, заочне відділення - 2.

1.4. Загальна кількість годин – 120 годин, заочне відділення - 60.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни Основи економічних знань	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	5-й
Семестр	
5-й	10-й
Лекції	
16 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
88 год.	44 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно до вимог освітньої-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання: Сформовані компетентності: 4.ПФ.Е.07.ЗР.Р.01 Проводити уроки, практичні заняття, екскурсії та інші форми навчальної роботи на основі сучасних науково-педагогічних досягнень з основ економіки у школі, готувати учнів до науково-дослідницької діяльності, олімпіад різного рівня з економіки; Знання: основні поняття економіки в школі: потреби та споживчі блага, виробничі ресурси, характеристика ринку (фактори, попит, пропозиція, ринкова ціна), види ринків, їх характеристика та сучасний стан, макроекономічна характеристика економіки, міжнародний розподіл праці, зовнішньоекономічні зв'язки України; Уміння: вирішувати задачі з усіх тем шкільної економіки: характеризувати виробничі можливості, умови ринкової рівноваги, визначати підприємницький дохід та прибуток, розраховувати рівень інфляції та індекс споживчих цін, визначати валютний курс-курс, статті експорту, імпорту за принципом абсолютних і відносних переваг.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні поняття економіки. Мікроекономіка.

Тема 1. Економічні потреби та інтереси.

Вступ. Предмет та задачі курсу «Основи економічних знань». Предмет економічної науки, його значення в житті суспільства. Особливості викладання економічних тем в загальноосвітніх школах. Економічні потреби та інтереси. Економічні блага та ресурси, їх роль у задоволенні потреб людини. Потреба вибору. Альтернативна вартість. Споживче благо. Роль товарів та їх корисності в економічній поведінці споживача. Характеристика економічних ресурсів: праця, земля, капітал, підприємливість. Обмеженість виробничих ресурсів, варіативність їх використання та необхідність раціонального вибору. Графік виробничих можливостей. Фактори виробництва і власність. Домашнє господарство. Сутність поняття, його головні риси. Добробут сім'ї. Сімейний бюджет. Структура доходів і видатків сім'ї. Крива Лоренца.

Тема 2. Ринок та його основні елементи.

Ринок та його основні функції. Головні фактори ринку: попит, пропозиція. Поняття про попит та характеристика чинників, що на нього впливають. Корисність товару. Пропозиція та її чинники. Еластичність попиту та пропозиції. Нецінові фактори попиту та пропозиції. Ринкова ціна – ціна рівноваги попиту та пропозиції. Явище збалансованості дефіциту та надлишку товарів. Ринкова ціна в умовах конкуренції та монополії. Гроші, їх сутність, функції, види. Грошова маса. Виробництво та його фактори. Види ринків. Ринкова інфраструктура. Структура ринку, його види: товарів, природних ресурсів, праці, капіталів, грошей. Ринкова інфраструктура: товарні та фондові біржі, банки, страхові компанії, служби зайнятості. Діяльність торгових посередників на сучасному ринку. Фінансово-кредитні установи.

Тема 3. Підприємництво. Виробництво. Ринкова інфраструктура.

Підприємництво, його роль. Основні види підприємницької діяльності: виробнича, комерційна, фінансова, посередницька, страхова. Підприємець, його функції: ініціатива організації виробництва, прийняття управлінських рішень, виробничі інновації, економічний ризик. Поняття про підприємство. Витрати виробництва та їх види. Собівартість продукції і доходи підприємства. Сутність і значення прибутку, його зв'язок з доходом. Види прибутку. Основні форми доходів від економічних ресурсів. Заробітна плата. Рента. Позичковий процент, його норма та фактори, що його визначають. Прибуток підприємця, його роль, фактори диференціації прибутку, ризик в бізнесі. Менеджмент у підприємницькій діяльності – мистецтво прийняття управлінського рішення. Маркетинг у підприємницькій діяльності – діяльність, яка забезпечує рух товарів від виробника до споживача: сутність, принципи, функції. Основні показники ефективності виробництва: продуктивність, інтенсивність, їх аналіз. Рентабельність виробництва.

Розділ 2. Національна та світова економіка

Тема 1. Економічний потенціал держави.

Показники економічного і людського розвитку. Структура господарства країни. Циклічність як форма руху економіки. Основні макроекономічні пропорції: показники сукупного попиту і пропозиції. Головні риси макроекономічної рівноваги. Система показників господарювання. Система національних рахунків. Основні показники національного багатства. Валовий національний продукт – номінальний та реальний. Розрахунок ВВП за витратами та доходами. Національний дохід і чинники його зростання. Інші показники національних рахунків. Державний бюджет.

Тема 2. Держава у ринковій економіці

Державне регулювання економіки. Фінансово-бюджетна система країни. Бюджетна система. Інфляція, її сутність, причини, рівень. Інфляція і заробітна плата. Інфляція і розподіл прибутків в суспільстві. Податки і доходи держави. Основні джерела доходів держави. Класифікація податків і система оподаткування. Вплив податків на ринкову рівновагу. Грошово-кредитна політика держави: сутність, цілі, об'єкти. Грошовий обіг,

закони, методи регулювання. Грошовий ринок. Соціальна політика держави. Соціальний захист населення у ринковій економіці. Роль видатків бюджету в соціальній політиці держави. Зайнятість. Безробіття: його форми і причини.

Тема 3. Міжнародні економічні відносини

Економічні системи країн світу: ринкова, командна, змішана. Критерії визначення економічних систем: спосіб оволодіння ресурсами, продуктами та їх розподіл, спосіб координації дій. Командно-адміністративна і ринкова економіка: ієрархічність підпорядкування. Централізоване планування виробництва та розподілу. Змішана економіка: співіснування різних форм оволодіння та типів господарювання. Основні форми міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці як фактор розвитку світового господарства. Його фактори і переваги. Абсолютні та відносні переваги країни у зовнішній торгівлі. Глобалізація світової економіки. Міжнародна торгівля. Торговельний баланс країни. Поняття валюти та її види. Визначення валютного курсу і його значення для міжнародної торгівлі. Світова валютна система та її складові елементи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні поняття економіки. Мікроекономіка												
Тема 1. Економічні потреби та інтереси	14	2	2			10	8	2				6
Тема 2. Ринок та його основні елементи	23	4	4			15	10	3	1			6
Тема 3. Підприємництво. Виробництво. Ринкова інфраструктура	20	3	2			15	10	3	1			6
Разом за розділом 1	57	9	8			40	28	8	2			18
Розділ 2. Національна та світова економіка												
Тема 1. Економічний потенціал держави	19	2	2			15	9,5	1	0,5			8
Тема 2. Держава у ринковій економіці	26	3	3			20	11	2	1			8
Тема 3. Міжнародні економічні відносини	18	2	3			13	11,5	1	0,5			10
Разом за розділом 2	63	7	8			48	32	4	2			26
Усього годин	120	16	16			88	60	12	4			44

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вирішення задач з теми Економічні потреби та інтереси	2
2	Вирішення задач з теми Ринок та його основні елементи	4
3	Вирішення задач з теми Мікроекономіка. Підприємництво. Ринкова інфраструктура	2
4	Вирішення задач з теми Макроекономіка	5
5	Вирішення задач з теми Світова економіка	3
Разом		16

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Економічні потреби та інтереси	10
2	Ринок та його основні елементи	15
3	Підприємництво. Виробництво. Ринкова інфраструктура	15
6	Економічний потенціал держави	15
7	Держава у ринковій економіці	20
8	Міжнародні економічні відносини	13
Разом		88

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (в т.ч. і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять, ведення конспекту окремих тем.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T3	T1	T2	T3					
7	10	6	8	10	9	10		60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Базова література

1. Мочерний, С. В. Основи економічних знань : підручник / С. В. Мочерний. - 2-ге, уточнене. - К. : Академія, 2001. - 310 с. - (Альма-матер). -
2. Мочерний, С. В. Основи економічної теорії : навч. посібник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. - 2-ге вид., доп. - К. : Академія, 2006. - 504 с. - (Альма-матер). -
3. Основи економічних знань: Навч. посіб. / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Вища шк., 2002. - 543 с.:
4. Палехова В.А., Ципліцька О.О. Основи економічної теорії: Методичний посібник для практичних занять. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили. – 2006. – 112 с.

Допоміжна література

1. Воробйов Є.М. Економіка. Довідник старшокласника та абітурієнта. – Харків: Торсінг, 2005. – 400 с.
2. Заболоцький Б.Ф., Кокотко М.Ф., Смовженко Т.С. Економіка України. – Львів: Львівський банківський коледж Національного банку України, 1997. – 580 с.
3. Медеяєв В.Н. Основы экономики / Учебное пособие. – Харьков: Скорпион, 2003. – 156 с.
4. Медеяєв В.М. Тестові завдання для тематичного оцінювання досягнень учнів з основ економіки. – Харків: Скорпион, 2004. – 88 с.
5. Основи економічної теорії. Тести. Задачі. Кросворди / За ред. Мочерного С.В., Устинка О.А. – К.: ВЦ „Академія”, 1998. – 256 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Авторські розробки лекційних та практичних робіт, представлених на сайті кафедри фізичної географії та картографії.